

вотных на повышение конкурентоспособности продукции скотоводства. Результаты исследования методом группировки сельскохозяйственных предприятий Украины по уровню рентабельности показали незначительное влияние природных условий на уровень конкурентоспособности продукции выращивания крупного рогатого скота. В то же время, создание специализированных предприятий по выращиванию и откорму крупного рогатого скота на инновационной основе может обеспечить уровень рентабельности производства продукции выращивания около 30%.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, продукция скотоводства, рынок, конкурентоспособность, оценка

SOURCES OF FORMATION OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF CATTLE BREEDING PRODUCTS

V. D. Yevtushenko

Abstract. Sources of formation of competitive advantages of cattle breeding products are studied. The influence of natural and economic conditions and innovative technologies of animal breeding on increase of competitiveness of cattle breeding products is defined.

Results of the study with the use of method of grouping of agricultural enterprises in Ukraine by the level of profitability showed little impact of the natural conditions on the competitiveness of cattle breeding products. At the same time, creation of specialized enterprises on cattle breeding based on innovation can ensure the profitability of cattle breeding production on the level about 30%.

Keywords: agricultural enterprises, cattle breeding products, market, competitiveness, evaluation

УДК 633.15:332.13:339

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ

Л. А. ІЛЬКІВ,

кандидат економічних наук, доцент кафедри
економіки підприємства ім. проф. І. Н. Романенка

Національний університет біоресурсів

і природокористування України,

e-mail: ilkivlilia@mail.ru

Анотація. Досліджено сучасний стан виробництва кукурудзи на зерно та визначено основні проблеми й тенденції його розвитку в

© Л. А. Ільків, 2016

сучасних умовах господарювання. Визначено місце України в формуванні світового ринку зерна кукурудзи. Запропоновано перспективи розвитку виробництва зерна кукурудзи в Україні.

Ключові слова: *кукурудза на зерно, обсяги виробництва, урожайність, економічна ефективність*

Актуальність. Кукурудза є однією з найбільш продуктивних сільськогосподарських культур. При створенні оптимальних умов для росту і розвитку рослин, кукурудза може забезпечити високий рівень урожайності зерна, високу рентабельність виробництва та прибутковість з одного гектара. Завдяки дуже широкому використанню зерна кукурудзи в різних галузях сільського господарства, медицини, промисловості, кукурудза у світовому землеробстві посідає одне з провідних місць серед інших культур за посівними площами та валовим збором зерна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з розвитком виробництва кукурудзи на зерно в Україні, знайшли широке відбиття в аграрній економічній літературі. До найбільш комплексних належать праці В. Мокрієнко, О. Пастарнак, Л. Центиля та інших.

Мета дослідження — сучасний стан виробництва кукурудзи на зерно та основні проблеми його розвитку в сучасних умовах господарювання. Запропонувати перспективи розвитку виробництва зерна кукурудзи в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Нинішні аграрії, завдяки розвиненій генетиці і технології вирощування, досягають успіху в здобутті високих показників урожайності. Потреба в кукурудзі й межі застосування не обмежуються лише її споживанням як продукту харчування. Кукурудза ґрунтовно зміцнилася як одна з основних зернових, активно використовується у харчовій, індустріальній, тваринницькій і медичній галузях [1].

Спроби заглибитися у специфіку використання кукурудзи для людських потреб неоднозначні за своєю різноманітністю. Це не обмежується попкорном та екстракцією олії, використанням її у тваринництві як корисної кормової культури. Кукурудза знайшла своє застосування у захисті довкілля: пришвидшуються темпи технології використання для виробництва біоетанолу. Такі тенденції, що сприяють збільшенню світового попиту на цю зернову, мотивують сільгоспвиробників нарощувати її виробництво [2].

За врожайністю зерна кукурудза перевищує всі зернові культури. Її зерно використовується на продовольчі цілі (20%), технічні (15–20%) і фуражні (60–65%).

В Україні кукурудза посідає друге місце (після пшениці) серед зернових за зібраною площею посівів (27,8% у 2015 р.) і також друге місце серед валових зборів усіх зернових (38,7 % у 2015 р.).

Найбільшими виробниками кукурудзи у світі є США, Аргентина і Бразилія. До 40% від світового врожаю кукурудзи експортує США.

Усього за 2015 р. Україна поставила на експорт 7,8 млн т кукурудзи. Найбільше — до Білорусі — 7,0 млн тонн.

Обсяги виробництва насіння і товарного зерна кукурудзи залежать від розмірів посівних площ, валових зборів та урожайності (див. таблицю) [3].

При скороченні обсягу виробництва зернової кукурудзи на 18,6 % у 2015 р., порівняно з 2014 р. (див. таблицю), частка цієї культури у загальному валовому зборі зерна залишається переважаючою. Зменшення валового збору кукурудзи на зерно зумовлено скороченням як площ збирання (на 12,1%), так і врожайності (на 7,3%, або на 4,5 ц).

Динаміка розвитку виробництва зерна кукурудзи по Україні (усі категорії господарств)

Показник	2005	2010	2012	2013	2014	2015
Зібрана площа, тис. га	1659,5	2647,6	4371,9	4817,1	4626,9	4067,0
Урожайність, ц/га	43,2	45,1	47,9	64,1	61,6	57,1
Валовий збір, млн. т	11,9	11,9	21,0	30,9	28,5	23,2

Під впливом ґрунтово-кліматичних умов в Україні сформувалося регіональне розміщення виробництва культури. Найкращі умови для її вирощування – північний і центральний Степ, південь Лісостепу. Найбільші площі кукурудзи на зерно у Полтавській, Чернігівській, Вінницькій, Черкаській та Сумській областях.

Проте, варто зазначити, що серед зернових культур для вирощування найбільше матеріально-грошових і трудових затрат потребує кукурудза. З розрахунку на 1 га посіву кукурудзи, виробничі витрати у 2015 р. становили 5497 грн, затрати праці – 58,6 люд.-год., а на 1 га посіву пшениці ці показники дорівнювали, відповідно, 3372 грн і 51,6, ячменю – 1887 грн і 42,4 люд.-год [4].

Незважаючи на певні фінансові труднощі аграріїв із залученням коштів в період посівної кампанії, сівбу кукурудзи було проведено якісним посівним матеріалом. І хоча вектор попиту дещо змістився, віддавши перевагу партіям українського виробництва, вважати це негативом неможливо. Протягом останніх років більшість українських та мультинаціональних виробників активно вкладали кошти в насінництво та доведення партій до посівних кондицій, що значно підвищило якість українського насіння кукурудзи.

В умовах тотальної непевності, на фоні здешевлення національної валюти знизився попит на мінеральні добрива, що вплине на кінцеву врожайність культури. Те саме можна стверджувати й щодо дотримання технологічних операцій виробниками. У гонитві за економією ринок частково переорієнтувався на засоби захисту генетичного походження, що додає ризику недоотримання високого врожаю.

Звісно, такий підхід застосували далеко не всі виробники – більшість крупних господарників зберегли фізичні обсяги ресурсного інвестування в урожай.

Так чи інакше, на фоні незначного розчарування економічним результатом вирощування кукурудзи в 2015 р., а також зростання попиту й формування привабливої економіки вирощування сої, посівні площі кукурудзи зернової скоротилися в цілому на 12,1% від торішніх і становили 4,07 млн га [5].

Нині ситуація з формування врожаю у більшості регіонів, що входять до так званого кукурудзяного поясу України, доволі тривожна. Відсутність продуктивних опадів на фоні розвитку явищ ґрунтової й повітряної посухи може призвести до суттєвого зниження прогнозів урожайності культури [6].

З огляду на це, вважаємо, що визначальним фактором розвитку зернового господарства має бути інтенсифікація галузі на основі впровадження сучасних інтенсивних технологій. Технології високих урожаїв у світі передбачають обов'язкове внесення добрив та активний захист посівів. Потрібно повернути на поля гній, припинити спалювати соломку, інакше можуть бути втрачені чорноземи. За результатами наукових досліджень і практики встановлено, що, за рахунок внесення добрив, кукурудза може забезпечити 53% приросту врожаю, за рахунок сорту – 34%. Нині далеко не повністю використовуються великі потенційні можливості кукурудзи як цінної високоенергетичної кормової культури. Надто повільно освоюються ефективні індустріальні технології її вирощування та збирання. Унаслідок забур'яненості посівів кукурудзи втрачається близько 13 % урожаю.

Саме тому, основною метою насінневих господарств для зниження витрат є вибір оптимальної технології вирощування (враховуючи фінансово-матеріальний стан господарства), підбір оптимального складу гібридів. Оскільки нижчі виробничі витрати дадуть змогу зменшити реалізаційну ціну, то продукт із однаковою якістю й нижчою ціною користуватиметься попитом на ринку.

При застосуванні інтенсивних технологій зменшуються витрати на 14% та збільшується вихід продукції на 43%.

Важливою умовою зниження витрат насінневих господарств є постійний аналіз рівня витрат і тенденцій їх змін.

Той факт, що в розвинених країнах світу кукурудза дедалі більше використовується для виготовлення різноманітних технічних продуктів і, перш за все, етанолу як добавки до нафтопродуктів і поліпшення якості палива, зосередив увагу виробників на кукурудзі.

Скажімо, в США останнім часом кукурудза майже повністю використовується для власних потреб, і це при тому, що площі кукурудзи в США зросли. Такий досвід може бути корисним і для України, тим більше, що є всі передумови для нарощування валового виробництва зерна кукурудзи в нашій країні.

Висновки і перспективи. Для реалізації високого потенціалу продуктивності посівів кукурудзи виробнику необхідно створювати сприятливі умови для росту і розвитку рослин, які, у свою чергу, зумовлюються агротехнічними, хімічними заходами та природно-кліматичними ресурсами. Урожайність кукурудзи, більшою мірою, визначається технологією вирощування, ніж іншими чинниками. Щоб отримати високий і стабільний урожай, необхідно створити відповідний до потреб культури агротехнічний фон та провести необхідні заходи з хімічного захисту. Без застосування гербіцидів вирощування стабільно високих врожаїв кукурудзи, як правило, неможливе. Головна причина: з усіх зернових культур кукурудза найбіль-

ше знижує врожайність унаслідок забур'яненості посівів. Її рослини слабо конкурують з бур'янами, особливо на початкових етапах росту і розвитку.

Як бачимо, виробництво кукурудзи знаходиться під впливом різних чинників: політичних рішень урядів країн-виробників зернових культур, кліматичних умов, позицій інвестиційних фондів, що постійно змінюються. Безпосередньо або опосередковано вищезгадані чинники впливають на формування світових цін на кукурудзу, а ті, у свою чергу, на ціни у країні. Українському аграрієві для успішної реалізації зернової політики необхідно відстежувати поточні тенденції на ринку як світовому, так і внутрішньому.

Список літератури

1. Пастарнак О. Перспективи ринку кукурудзи в Україні [Електронний ресурс] / О. Пастарнак. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/makroekonomika/1002-perspektyvy-rynku-kukurudzy-v-ukraini.html>
2. Мокрієнко В. А. Особливості росту і розвитку кукурудзи залежно від строків сівби та густоти стояння рослин / В. А. Мокрієнко, Л. В. Центилю // Наукові доповіді НУБіП України. Електронне наукове фахове видання. – 2011, червень. – № 3 (25).
3. Рослинництво України : статистичний збірник 2014 р. – К., 2015. – 180 с.
4. Сільське господарство України : статистичний збірник [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Урожайність кукурудзи у сезоні 2015 року [Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.nibulon.com/>
6. Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року, № 164. – К, 2010.

References

1. Pastarnak O. Prospects of market of corn in Ukraine [Electronic resource] it is access Mode: <http://www.agro-business.com.ua/makroekonomika/1002-perspektyvy-rynku-kukurudzy-v-ukraini.html>
2. Mokrienko V.A., Centilo L.V. Features of height and development of corn depending on the terms of sowing and density of standing of plants / the Scientific lectures of NULES Ukraine. Electronic scientific professional edition. – on June, 2011 – № 3 (25)
3. Plant-grower of Ukraine. Statistical collection in 2014 – K.: 2015. – 180 p.
4. Agriculture of Ukraine. Statistical collection [Electronic resource] / State committee of statistics to Ukraine is access Mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. The productivity of corn is in the season of 2015. [Electronic resource] it is access Mode: <http://www.nibulon.com/>
6. Resolution of KМУ from February, 11, 2010, №164, "About claim of norms of optimal correlation of cultures in crop rotations in different naturally-agricultural regions" - K. – 2010
7. Market of corn and foods of her processing. [Electronic resource] it is access Mode: <http://www.agrotimes.net/journals/article/rinok-kukurudzi-ta-produktiv-yiyi-pererobki>
8. Corn: how to grow successfully? [Electronic resource] it is access Mode: <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia-siogodni/1272-kukurudza-iak-vyroschuvatyi-uspishno.html>

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА КУКУРУЗЫ НА ЗЕРНО В УКРАИНЕ

Л. А. Илькив

Аннотация. Исследовано современное состояние производства кукурузы на зерно и определены основные проблемы и тенденции его развития в современных условиях ведения хозяйства. Определено место Украины в формировании мирового рынка зерна кукурузы. Предложены перспективы развития производства зерна кукурузы в Украине.

Ключевые слова: кукуруза на зерно, объемы производства, урожайность, экономическая эффективность

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR GRAIN OF CORN IN UKRAINE

L. A. Il'kiv

Abstract. In the article the modern state of production of corn is investigational on grain and basic problems and his progress trends are certain in the modern terms of menage. The location of Ukraine is determined in forming of world market of grain of corn. The prospects of development of production of grain of corn are offered in Ukraine.

Keywords: corn on grain, production volumes, productivity, economic efficiency

УДК 338.432

РОЗВИТОК АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

М. М. ІЛЬЧУК, доктор економічних наук,
завідувач кафедри організації агробізнесу
І. А. КОНОВАЛ, кандидат економічних наук,
доцент кафедри організації агробізнесу
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*
e-mail: kaf_orgagro@ukr.net

Анотація. Досліджено сучасний стан та визначено проблеми розвитку агробізнесу в Україні, запропоновано заходи, реалізація яких дасть змогу підвищити ефективність та конкурентоспроможність вітчизняного агробізнесу. У результаті дослідження встановлено, що для підвищення ефективності агробізнесу в Україні необхідно підвищити інвестиційну привабливість аграрного сектору та поліпшити умови ведення бізнесу,

© М. М. Ильчук, І. А. Коновал, 2016